

Klub přátel historie města Otrokovice

Jaroslav Hradil: Vycházka č. 1: *Za čertem*

Zastavení 1: *N49 13.640' E 017 30.763'*

Tato vycházka nás zavede do míst, kde se s čertem osobně asi nesetkáme, ale kde jsou jeho stopy přesto ještě dodnes patrné. Začneme někde u našeho „otrokovského moře“, jak se říká otrokovickému Štěrkovišti. Odsud se vydáme směrem na okraj katastru našeho města, směrem k vyvýšenině, která se nazývá Skály (dříve Skalka). Pod mostním nadjezdem silnice půjdeme podél železniční trati až k železničnímu podjezdu a cesta nás zavede k budově z padesátých let. Je typická pro období architektury zvané Sorela neboli socialistický realismus. Charakteristikou těchto budov bývá výzdoba s plastikami a obrazy dělníků, rolníků apod.

Zastavení 2: *N 49 13.938' E017 30.873*

Budova nyní patří vodárenské společnosti a slouží jako úpravná pitné vody, která je čerpána ze studní a pramenišť, která jsou na mnoha místech na loukách v Tlumačovském lese, v okolí dřívějšího dostihového areálu. Nad zemí bývá malý domeček ohrazený plotem s vodárenským označením. Budovu úpravný vody si prohlédneme zvenčí, dovnitř je vstup zakázán, i když pracovníci ochotně umožní školním výpravám v rámci výuky návštěvu celého areálu. Pitná voda je pak v podzemí rozváděna do celého širokého okolí.

Od brány se vrátíme zpět na cestu, která nás povede vzhůru a po pravé ruce uvidíme smíšený les. Pěšina a cestička v něm nás zavede do kouzelného prostředí. Najednou se po pravé i levé straně tyčí skály a dole stojí dřevěná budova. V minulosti toto prostředí lákalo milovníky dobrého moku a hudby při každoročním pořádání tanečních zábav, tzv. červencových a srpnových nocí. Na pravé menší skalce uvidíme domeček dříve sloužící jako vrchol čerpacího rozvodu pitné vody. Ale nás bude nejvíce zajímat ta skála vlevo: na vrcholu nás totiž čeká čert.

Zastavení 3: *N49 14.003' E017 31.037'*

Skalní útvar se skládá ze dvou bloků a váže se k nim pověst o čertu a chytrém sedlákovi. Bizarní útvary vždy lákaly k pověstem a zde prý šlo snad o nějakou sázku. Čert měl totiž stihnout za noc přenést obří balvan až do Vídně, a to vše do ranního kurově. Že se mu to nepodařilo bylo jen zásluhou sedláka, který těsně před rozedněním vytáhl z nůše schovaného kohouta a ten zakokrhal. Čert s balvanem vzteky mrštil na zem, a ten se rozlomil na dva kusy. Na tom větším je dodnes patrný otisk jeho kopyta, který jistě snadno najdeme. Co se stalo se sedlákem nevíme. Jisté je jen, že vyhrál...

Víme však, že skalní útvary jsou na samém konci Hornomoravského úvalu a geologicky jsou formovány pískovci, jílovci a slepenci. Oblast patří do tzv. magurského flyše, račanské jednotky. Materiál se uložil postupně ve vrstvách různé zrnitosti v mořských hlubinách asi před 30 až 60 miliony lety. Tyto usazeniny pocházejí ze západního Slovenska. V průběhu alpínského vrásnění před 10 až 20 miliony lety byly mohutné kry pískovců a slepenců zvednuty a nasunuty do dnešního stavu. Hovoříme o flyšovém pásmu, které dosahuje podle odborníků mocnosti až 30 km. Jen tu a tam a zejména pak v blízkých Chřibech vystupují na povrch ojedinělé roztroušené skály tzv. godulského pískovce. A stejně je tomu i zde.

Pokud skalní útvar Skalku navštívíme časně zjara či na podzim, po spadu listí, naskytne se vám kouzelný pohled do okolí. Možná, že v minulosti byly tyto skály důležitým orientačním bodem na tzv. Jantarové stezce, která tudy vedla. Ještě na konci války se vrchol stal opěrným bodem německé dělostřelecké jednotky, která kladla po tři dny odpor postupující sovětské a rumunské armádě. Jak pak vypadaly obytné budovy zaměstnanců tlumačovského hřebčína vidíme na přiložené fotografii.

Zastávka 4: *N49 13.672' E017 31.482'*

I toto místo je historicky velmi zajímavé. Všimněme si vlevo vjezdu do neoplocené zahrady se závorou. Jde o soukromý majetek, proto tam raději nechodme, ale v dále uvidíme obytné stavení. V minulosti totiž v těchto místech napajedlská vrchnost nechala lámat vápenec, který se zde těžil pro vápenku u Napajedel. Kde se zde vzal? Pokud jste nepřeskočili text o geologickém vývoji tak přidáme, že spolu s vrstvami pískovce se odněkud z jihu nasunuly malé odtržené ostrůvky usazeného druhohorního vápence. Na předhůří Chřibů byly dokonce vápencové lomy a mnohé leštěné desky z místního mramoru jsou ozdobou kostelů na Slovácku. Vápencový materiál byl zde těžen až do úplného srovnání s povrchem. Dokonce se začal těžit i do hloubky. Zachoval se zápis v knize Skopalíkova archivu v Záhlinicích, který obsahuje dokument z roku 1693 o účtování s havířem Markusem za práci při vápenné skále níže dvoru „Skalky“ a za vykopaný kanál od skály do řeky Moravy.

Po vytěžení bylo lom opuštěn, prohlubeň se zaplnila vodou a vzniklo místo nazývané „mořské oko“. Vyprávělo se, že pokud se zde potopí kachna, objeví se pak na řece Moravě. Proč ne, vždyť řeka Morava tekla meandrovitým korytem a jistě i v místech, kde je nyní umělá nádrž Štěrkovišti. Napajedlská vrchnost pak začala těžit vápencový materiál v okolí Tlumačova a Kurovic na místě nyní nazývaném Křemenná (dnes zaniklý Kurovský lom). Protože zde bylo objeveno velké množství vhodného vápence, v městečku Tlumačov pak byla postavena pec k pálení vápna a surovina pro stavebnictví odtud nazývána „Kurovina“.